

sælge, er det paa den anden Side ligesaa vist, at der i Bøndestanden gives Enkelte, som ikke ville kjøbe; man maa derfor med Hensyn til dem, som ikke ville kjøbe, til disse Gjenstridige, gjøre Loven, saaledes at Kjøb bliver muligt, og at derved Selveiendom vil kunne fremmes, og dette skeer unægteligt derved, at Godsbefidderen har frie Hænder og ikke kan tvinges af Fæstebonden til at lade være at sælge. Det er de gjenstridige Sælgere og de gjenstridige Kjøbere, man ved denne Lov bør søge at komme tillivs; uden dette Formaal er Loven betydningsløs. Det kan nemlig ikke hjælpe, at man lader ene Bønderne søge om, at Besidderen faaer Lov til at sælge; thi Tilstanden, Forholdene, Stemningen, Omgivelserne, tilfældige Phantasier og fire Ideer kunne være saaledes, at de paa ingen Maade ville, at Besidderen sælger, og at de, som en Følge deraf, ville aldeles ikke benytte den Tilladelse, som her skal gives, til at ansøge om Salgs Bevilling for Godsbefidderen. Det er ikke uden Exempel, at Bønderne ikke ville kjøbe. Jeg tilstaaer, at ofte have de ikke kunnet eller troet at burde kjøbe, selv under billige Betingelser for dem, og denne Forsigtighed bør man snarere rose end dadle. Men noget Andet lader sig ogsaa tænke.

Den ærede Forslagsstiller har talt om Speculanterne, som skulde være til Skade for Bøndestanden; jeg derimod troer, som tidligere i en lignende Anledning yttret, at deres Virksomhed er meget gavnlig, at de fremme Selveiendom hurtigst paa den billigste Maade; de sige til Bonden: „Kjøb, kjøb, det er det Billigste, du kan faae det for.“ Men der er et andet Slags Mellemandlere, som forhindrer Kjøb, og som navnlig have virket i den senere Tid; det er dem, som sige til Bonden: „Du skal ikke kjøbe, træk det ud; naar du venter, kan du faae det for en langt billigere Pris.“ Der er Nogle, som søge at lokke og vinde Bonden til, paa denne Maade at lade være at kjøbe; der er igjen Andre, der ligesom søge at gjøre ham frygtfuld og skræmme ham; de sige: „Skøndt Godseieren tilbyder Salg, skal du ikke indlade dig derpaa; thi Følgen, seer du, bliver den, at de enkelte Gaarde blive samlede

til et stort Gods; nu har du det godt, men, naar den Tid kommer, bliver du ulykkelig.“ Disse tvende sidste Mellemand ere vel af en meget forskjellig Art, men det er ganske vist at Resultatet er det samme; herved hindres Salg og Kjøb eller hindres Selveiendoms Udbredelse. Denne samme Virksomhed og Tænkning kan nu saare let gjøre sig gjældende hos Bonden blot ved at ansøge om Tilladelse for Majoratsbefidderen til Salg, det vil sige, for medelst Mellemandlere eller blot formedelst urigtige Ideer og Forestillinger, vil man netop ikke søge denne Tilladelse, som denne Lov skal give, og den kan saaledes bruges i modsat Retning til netop at slaae Fæsteindretningen rigtig fast. Man vil maaskee sige det Samme som forleden Dag, at saadanne Uttringer næsten lade formode, at man ansaae Bøndestanden for umyndig; men det er ikke min Mening. I Salg og Kjøb henvende selve Godsbefidderne sig til kyndige Landmænd, dygtige Jurister, for at høre dem om deres Mening, og det samme gjør Bonden ogsaa; naar han nu henvender sig til Nogle, som sige, at han ikke skal kjøbe selv paa billige Vilkaar, og Godsbefidderen desuagtet har Ret til at sælge, er der ingen Grund til at antage, at Bonden ikke vil kjøbe. Jeg troer saaledes, at man bør gaae ind paa Forslaget, naar det modtager nogle mindre væsentlige Forandringer; naar saaledes enten den sidste Sætning, der begynder med „hvorimod“, ganske udelødes, eller „hvorimod Tilladelse til Afhændelse af saadant Bøndergods ikke bør gives efter Besidderens Ansøgning,“ blev forantrækt til: „ligeledes skal det være enhver saadan Besidder tilladt at ansøge om Afhændelse af sit Bøndergods,“ finder jeg Lovforslaget meget godt, og i det Haab, at en saadan Forandring kan foregaae ved anden Læsning, skal jeg hermed anbefale det.

Rettelser.

Nr. 403 Sp. 6424 L. 8 f. n. „til Godseieren“ læs: „til Bønderne“.

— 408 Sp. 6501 L. 12 f. n. „Modereringer“ læs: „Modreindringer.“